

Egy lépés előre -

a magyar nemzeti kisebbség kulturális élete és hagyománya Becsén (második rész)

A melléklet megjelenését Szerbia Köztársaság Művelődési Minisztériuma
támogatja

VARNYÚ ILONA, A KÖZSÉGI TANÁCS MŰVELŐDÉSI KÉRDÉSEKKEL MEGBÍZOTT TAGJA

Nem lehetünk elégedettek

A helyi önkormányzat Községi Tanácsában Varnyú Ilona nyugalmazott magyartanár hatáskörébe tartoznak az oktatási és művelődési kérdések. Varnyút, a májusi helyhatósági választásokat követően, már másodízben választották meg erre a funkcióra.

Szerinte Becsén vannak jó rendezvények és kezdeményezések, de „nem lehetünk elégedettek, hiszen művelődési intézményeink még nem veszik ki részüket teljes egészében a lakosság igényeinek megfelelő és szükségeltetett műsorkból, vagy nem tudják kielégíteni az igényeket, illetve nem tudják a lakosság figyelmét, érdeklődését egy-egy kezdeményezésre irányítani“.

A Városi Színházban a nyár folyamán is különböző művelődési rendezvények voltak.

- Nagyon jó kis nyári színpad van a Közgazdasági-kereskedelmi Középiskola udvarában. Néhány előadáson magam is részt vettem. Különösen jól sikerült a magyar előadások közül Topolcsányi Laura és Bregyán Péter előadása, a Prah, amelyet a község területén többször is megfognak ismétlni. Hiányoltam a nyári színpadról a zenés esteket, a helybéli tehetséges gyermekek által összeállított műsorokat. Körüton vannak a nyár folyamán a tehetséges amatőr és más színjátszó csoportok, Becsére is el lehetne őket hívni. Szerintem nem kell nagyzási hóbort, nem különösen drága előadásokat kellene vendégszereplésre hívni, hanem olyanokat, amelyek szórakoztatók. Az őszi-téli-tavaszi időnyben pedig olyan előadásokat kellene hozni a színházban, amelyeket igényel a közönség. Ehhez felmérésre van szükség a lakosság körében, mindkét nyelven, hogy tulajdonképpen mi is az igény. Természetesen voltak jó kezdeményezések is. Meg kell említeni, hogy a zeneiskola hatvanéves jubileuma kapcsán több nívós hangversenyt szerveztek, ezeket gyarapítani kellene, és sűrűbben kellene a színházban előadásokat szervezni.

A Városi Múzeumban elég nagy a csőnd.

- A múzeum kapcsán évek óta kifogásolja az önkormányzat, jómagam is, hogy nincs állandó jellegű helytörténeti, becsei vonatkozású kiállítás. Erre mindig valamilyen magyarázatot kapunk, hogy nincs hely, nincs elég támogatás. Ha bármelyik kisebb magyarországi településre ellátogat az ember, a város bemutatásakor elviszik a helytörténeti múzeumba. Becsén a múzeum raktára értékes tárgyakkal van „teletömve“, már-már károsodnak is, de a becsei polgárok és az ide látogatók sem tudnak rólok. Nem tudni arról, hogy például egy Damjanich oszlop van a

múzeum tulajdonában, hogy kiváló preparált madárgyűjteményt lehetne látni, hogy ásatásokból származó arany és más

Varnyú Ilona

FOTÓ: Rizc Róbert

tárgyak, ékszerek és egyebek sorjázhathatnának a tárlókban, ha kiállítást szerveznének. Valószínűleg rendbetehtetnék az ún. forradalmi múzeum épületét is (az Elektrovojinánál), ott is lehetne kiállításokat szervezni. El kell mondanom azonban, hogy nagyon szép kiállításokat szerveztek a múzeum központi épületében, az arató-cséplő szerszámok kiállítását emelem ki, de jól előkészített volt a vajdasági vizeket, zsilipeket, erőműveket és gátakat bemutató kiállítás is.

A Népkönyvtár?

- A Népkönyvtár a legdinamikusabban felújított intézmény, úgy épületét, mint munkáját tekintve. Viszont beindított egy folyóiratot (a címe Tisza), amelyről nemigen tud az önkormányzat, és úgy tűnik, hogy egy félresikerült folyóirat lett, nem a helytörténeti anyagot mutatja be a nagyközönségnek, nem is kétnyelvű, ami nagy hiányosság.

A művelődési életben szerepük van az oktatási intézményeknek is.

- Az iskolákat illetően nagyon szép ívben lendül az élet az együttműködések terén. Két kapcsolatot tudnék kiemelni. Az egyik az Óbecsei Gimnázium és a szekszárdi Garay János Gimnázium kapcsolata. A két iskola már túl van az együttműködési nyilatkozat ratifikálásán, ez a protokoll már lebonyolódott, kölcsönösen meglátogatták egymást a tanári kar és a diákok is, szépen alakul az együttműködés. A másik kiemelkedő kapcsolat a péterrévei Samu Mihály iskola és a harkányi általános iskola között jött létre.

Talán tavasszal indul be az első vendégszereplés, a Költészet napja alkalmából, amikor Harkányba látogatnak a péterrévei diákok. A Közgazdasági-kereskedelmi Középiskoláról annyit kell mondani, hogy az idei tanévben egy negyedik fokozatú magyar tagozattal bővült az iskola. Erre nagyon nagy szükség volt, mert az iskolára nagy nyomást gyakoroltak a végzős nyolcadikosok, nagy volt az érdeklődés. Az önkormányzat és az iskola tantestülete igényelte és kérte az új osztály nyitását, ami sikerült is. Ez azt jelenti, hogy javult a diákok (magyar-szerb) aránya, de még nem egyenlítődtött ki.

A városban több civil szervezet és művelődési egyesület dolgozik.

- A kultúregyesületekről és a civil szervezetekről csak pozitív értelemben tudnék nyilatkozni. Nagyon jól működnek a becsei magyar kultúregyesületek, elsősorban a Petőfi kultúrkör, de a Than Fivérek Értelmiségi Kör hasonlóan jól teszi a dolgát. Péterrévén a három művelődési egyesület és a színjátszócsoporthoz gyakran rendez előadásokat, viszont hiányolom a bácsföldvári művelődési élet létét. Úgy tűnik, hogy ezen a településen magyar nyelven nem folyik kultúrtevékenység, pedig igény lenne rá. Itt tenni kéne valamit. Dreán jól működik a Kutaspusztai egyesület, bizonyítja ezt a nemrégiben megrendezett falunapi ünnepség is. Pecesoron megint csak mozgolódás látszódik, az Arany János nevét viselő egyesület dolgozgat, főleg a Búzavirág kézimunkacsoport aktív.

Hogyan lehetne a város, a község művelődési életét magasabb szintre emelni?

- Igénytelenségről nem beszélnek semmiképpen sem. Javítani kellene a kapcsolatokat, pl. a Magyar Művelődési Intézettel vagy olyan Tisza-menti önkormányzatokkal, amelyek előttünk járnak, hiszen több helyen külföldi előadók vesznek részt, színdarabokat hoznak be, külföldi népzeneészek és előadóművészek lépnek fel. Sajnos, az történik, hogy a művészek a határtól lejönnek Zentáig, mintha ott vége lenne a magyarok lakta vidéknek. Ezt a kapcsolatot kellene kialakítani. Vannak Becsén is magas szintű rendezvények, mint a Kőketánc, a KVM, de igényesebbeknek kellene lenniük.

Mennyi pénzt juttat az önkormányzat művelődésre?

- Erre nem tudnék pontos választ adni, de azt hiszem, hogy az önkormányzat nem fukarkodik a kultúra támogatását illetően. Nem volt még olyan kérelem, ha versenyre, fesztiválra vagy szemlére mentek volna az egyesületek, csoportok, hogy ne kaptak volna útiköltséget, támogatást az önkormányzattól. **Rizc Róbert**

KÖNYVTÁRI JÖVŐKÉP - KINKA ERZSÉBET

„A szellemi élet központja szeretnénk lenni“

„Könyvek révén sokan lesznek/ tudóssá az iskolán kívül is./ könyvek nélkül pedig senki sem/ lesz tudós, még az iskolában sem...“ (Comenius)

Az elmúlt tíz-tizenöt évben megváltozott a könyvtárak szerepe. Az EU orszá-

szükség a jobb minőségű szolgáltatások eléréséhez is. Van egy könyvünk, amelybe bárki beírhatja véleményét a könyvtárról, a könyvvállományról, szolgáltatásainkról”, mondta Kinka Erzsébet, a Népkönyvtár megbízott igazgatónöje.

koztatását is fontosnak tartja, ezt a tájékoztatási eszközök segítségével, valamint plakátokon, szórólapokon, havi programfüzeteken keresztül tartja elképzelhetőnek.

Arra a kérdésre, hogy hány könyvet szereztek be az elmúlt év folyamán, az igazgatónő emondta, hogy a könyvbeszerzési keret egyre nagyobb, de még mindig messze elmarad a szerbiai átlagtól. „Az idei évben jóval több új könyvet sikerült beszereznünk. Nagy a lemaradásunk a könyvfeldolgozás terén is, hiszen nem volt minőséges könyvfeldolgozó programunk, tavaly novemberben tértünk át az új programra. Gyorsabbá kell tennünk a dokumentumok feldolgozását, és ezáltal az olvasókhöz történő minél gyorsabb eljuttatását. Olvasóink általában különböző dokumentumok kölcsönzéséért, illetve használatáért keresik fel az intézményt, ahol szakképzett könyvtárosok várják őket.“

Az igazgatónő célja, hogy a költségvetési pozíción javítson a könyv-, valamint a folyóiratállomány tekintetében. „Ez a könyvek esetében sikeres volt, de a folyóiratok beszerzésére fordítható összeg továbbra is rendkívül alacsony, az országos átlag felét sem éri el. A szakirodalmi állomány gyorsan elavul, a szépirodalmi könyveket pedig fel kell újítani, de nagyon sok könyv életét új könyvkötéssel is meghosszabbíthatjuk. Az olvasói igényeknek megfelelő könyvvállományt kell beszereznünk. Teljes mértékben nem, de az idén részlegesen megoldottuk a gyermek- és a fiókkönyvtár bútorzatának a lecserélését is. Népszerű gyermek- és felnőtt rendezvények megszervezésével minőségesebbé tudjuk tenni városunk művelődési életét. A könyvtárnak az idén több mint nyolcvan rendezvénye volt, szerb és magyar nyelven. Tavaly óta szorosabban együttműködünk a község általános- és középiskolaival, valamint az óvodákkal. Az idei tanévben szeretnénk a pedagógusokkal még jobban együttműködni, minél több gyereket megszólítani, hogy élményszerűvé tegyük a könyvtári találkozásokat. Könyvtárunk fontos szerepet kíván betölteni a város kulturális életében, a szellemi élet központja szeretnénk lenni, de meg kívánjuk őrizni hagyományos könyvtári funkcionkat is. Szolgáltatásaink által minden korosztályt és minden társadalmi réteget szeretnénk megszólítani. A gyermekek hanyatló olvasási kultúráját minőséges könyvekkel és programokkal kívánjuk megváltoztatni“, mondta Kinka Erzsébet.

Erer

A becsei Népkönyvtár

gaiban az élethosszig tartó tanulás, az „életre tanulás“, az átképzés központi helyévé vált a könyvtár. Ez a funkcióbővülés mind a politikai hatalom, mind a társadalom egésze számára új lehetőségként jeleníti meg a könyvtárakat, amelyre azoknak a szolgáltatások bővítésével kell válaszolniuk. Megváltozott a kommunikációs és információs technológia is, a könyvtárak ma olyan információs és kommunikációs lehetőségeket nyújtanak, amelyek hamarosan olvasóink lehetővé válik, hogy az éppen adott könyvtár szolgáltatásain kívül a használók egy virtuális könyvtárban barangolhassanak a világ legjelentősebb könyvtári állományai és információi között.

A közművelődési könyvtárak is jelentős változáson mentek keresztül, így a becsei is. „Tatarozások által vonzó külsőt kapott könyvtárunk, belülről pedig korszerűbbé tettük új szolgáltatások bevezetésével, amelyek hamarosan olvasóink rendelkezésére állnak. Célunk, hogy jobban megismerjük az olvasói igényeket és a könyvtár szolgáltatásait ezekhez igazítsuk. Fontos, hogy megismerjük olvasóink véleményét a könyvtár munkájának egészéről. Folyamatosan vizsgáljuk, hogy mennyire elégedettek állományunk összetételével, és milyen változtatásokra van

A változó használói elvárásoknak megfelelően pályázati forrásokból fejlesztették a könyvtári szolgáltatásokat. „Sikerült adaptálnunk a tetőteret, itt könyvbemutatókat, képkiallításokat, hangversenyeket, tribünöket, kézműves foglalkozásokat fogunk tartani. Lassan belakjuk a tetőteret, de hiányoznak a székek, hiszen egy programot sem lehet álló közönségnek bemutatni! Folyamatban van az Információs Központ beindítása, amit Szerbia Köztársaság Művelődési Minisztériuma tett lehetővé. Tíz számítógép fog hamarosan olvasóink rendelkezésére állni, internetes hozzáféréssel, mert fontos, hogy a naprakész információ mind szélesebb réteghez jusson el. Lehetőség lesz diplomamunkák, szakdolgozatok, referátumok készítésére, akár még kutatómunkához is adottak lesznek a feltételek a tetőtérben kialakított teremben. A könyvtárunk és az Információs Központ alapvető célja és küldetése a minél több elégedett olvasó, valamint, hogy az itt dolgozó szakemberek, munkatársak képzett és elkötelezett, segítőkész gárdája várja a könyvtár olvasóit“, ismertette a könyvtár jövőképét Kinka.

Kinka szerint mindehhez elengedhetetlen a könyvtárosok továbbképzése, de a könyvtárhasználók folyamatos tájé-

VELIMIR CVEJANOV, A VÁROSI SZÍNHÁZ IGAZGATÓJA

Becsének nagy szüksége van kultúrafejlesztési stratégiára

A Városi Színház igazgatójától, Velimir Cvejánovtól azt kérdeztük meg, hogy szerinte milyen szinten van a becsei magyar nemzeti kisebbség művelődési-kulturális

FOTO: S. Malásev

Velimir Cvejánov

élete, mi az, ami megvan, mi hiányzik, miért vendégszerepel kevés magyar nyelvű professzionális színtársulat a Városi Színházban, s miért van az, hogy amikor pedig szerepel, nincs közönség, milyen kultúrafejlesztési stratégiára lenne szükség, létezik-e multikulturalizmus a község területén...

- Uff, számomra elfogadhatatlan a nemzeti kisebbség terminus. Polgártársaimmal élek együtt, akik, mint én is, Szerbia polgárai, egyikük szerb, másikuk magyar, stb., de a nemzetiségnek számomra szinte csak akkor van jelentősége, amikor kellemes karácsonyi, illetve húsvéti ünnepeket akarok kívánni. Szintúgy furcsának tartom, hogy a becsei magyar, illetve szerb kultúráról gondolkodjak és beszéljek. A kultúra, alapvető értelmezésben, univerzális kategória. A kultúra iránti szükségletnek nincs nemzeti előjele. A kultúra használati értéke azonban már más dolog. Ebben a kontextusban beszélhetek a magyarok nemzeti identitásának megőrzéséről, ez pedig, a szükségleteket te-

kintve, mindenekelőtt az említett nemzeti közösségtől függ. A tágabb értelemben vett közösség (a község, a tartomány, az állam) feladata, hogy felismerje és elismerje a szükségleteket, s hogy magyar nemzetiségű polgártársainknak biztosítsa hozzájuk legalább az alapvető feltételeket. Természetes, hogy a nemzeti identitás megőrzésének legjobb módját éppen a kultúra területe szolgáltatja. A becsei gyakorlatban, tudomásom szerint a Petőfi Sándor Magyar Kultúrkör az ilyen tevékenység hordozója.

A Városi Színház igazgatójának szemszögéből a „magyar előadásokat”, tehát az olyan színdarabokat, amelyek célja a nemzeti identitás megőrzése (magyar anyanyelvű szerzők darabjai, a cél szolgálatába állított téma, amelyekben becseiek szerepelnének, és amelyeket becseiek rendeznének, természetesen magyar anyanyelvű emberek, de nem feltétlenül csak ők) valószínűleg a Petőfi kultúrkörnek kellene akarnia és megvalósítania, természetesen a becsei közösség (mindannyiunk) segítségével. Érdekességként: a budapesti szerb színházban magyarok is játszanak, akik egész életükben Budapesten éltek, és akik szerb anyanyelvű feleségük mellett tanulták meg a szerb nyelvet.

A Petőfi kultúrkör említett esetleges „színházcsinálásával” szemben Városi Színház feladata az, hogy olyan magyar nyelvű előadásokat állítson színpadra, például Ionescu, Shakespeare, Biljana Srbljanović, vagy bárki más műveit, amelyek létezésének egyetlen oka és célja a színház. Természetesen szükség van mindkét említett „színházra”. Ami engem illet, mindehhez megvannak a feltételek is. Két évvel ezelőtt, mandátumom elején, munkatársaimmal közösen sokat dolgoztam azon, hogy ismét életre keltsük, illetve megteremtjük a magyar nyelvű színházi munka lehetőségét a gyerekek, a fiatalok és a felnőttek részére. Mindegyik kategória számára biztosítottuk a professzionális szakmai munkát, tárgyaltunk a község, a Petőfi Sándor Magyar Kultúrkör képviselőivel, a tanügyben dolgozókkal. Kértük őket és könyörögtünk is, hogy mindannyian próbálják meg „megmozdítani” mindenekelőtt a tanügyi dolgozókat és a gyerekeket, akik magyar tannyelven tanulnak, hogy jöjjenek el a színházba. Mindenki, akivel beszélünk, megértően fogadta kezdeményezésünket, de az eredmény lesújtó volt - az összes általános és középiskolás diák közül mindössze ketten jelentkeztek. Fehér Ferenc, a Városi Szín-

ház igazgatóbizottságának elnöke, egy agilis ember, később ismét megpróbálta összegyűjteni kollégáit, az amatőr színészeket - nem sikerült neki. Tehát, ami illetékességi körömet illeti, létezik egy logikus szükséglet, hogy létrejöjjön a becsei magyar színházi produkció, a feltételek adottak, csak jóakaratra van szükség. Hivatalosan is bejelenthetem, hogy a Városi Színház az előttünk álló színházi idényben színpadra állít egy magyar nyelvű előadást. Ha nem lesz magyar anyanyelvű színészünk, azok fognak játszani benne, akiknek a magyar nem anyanyelvük.

A magyar előadások vendégszereplését illetően elmondhatom, hogy a becseiek igenis megnézik ezeket az előadásokat, de nagy többségük Újvidéken, hiszen már néhány éve megszervezik az autóbuszutakat ezekre az előadásokra, s a belépőjegyek is jutányos áron vásárolhatók meg. A Városi Színházban is vendégszerepelnek magyar nyelvű előadások, azonban a „komolyabb” és az ún. klasszikus színdarabokra 20-30 néző kíváncsi, míg a kabarékat és a kabarészerű darabokat akár százan is megnézik. Ezek a darabok esetleg egy kicsit olcsóbbak, de sok esetben nem is olcsóbbak mint a belgrádi színházak vendégszereplései, amelyeken mindig teltházunk van. Eszerint a kevesebb magyar előadás a legegyszerűbb matematikai logika eredménye. Ehhez pedig tudni kell, hogy a színház tevékenységére előlátott pénzeket, amelyeket a helyi önkormányzat biztosít, nem a vendéglőadások finanszírozására, hanem a becsei, becseikkel folytatott színházi munkára fordítjuk. Ahhoz, hogy egy átlagos magyar nyelvű darab vendégszereplése kifizetődő legyen a jelenleg megszokott látogatottság mellett, a belépőjegyeket 2.000 dináros áron kellene árusítanunk...

Becsének igen nagy szüksége van egy kultúrafejlesztési stratégiára. Elvárom, hogy ezt a dolgot az a személy, illetve személyek kezdeményezzék, akik az önkormányzatban kultúrával és művelődéssel foglalkoznak. Ami engem illet, éppen a napokban fejezem be a Városi Színház fejlesztésének stratégiáját, eltekintve attól, hogy ez nem éppen a színház igazgatójának illetékességi körébe tartozik, de elengedhetetlen a színház igazgatójának munkájához - bárki is legyen az. A stratégiát bemutatjuk a közvéleménynek, a Városi Színház igazgatóbizottságának és az alapítónak, a községnek.

E dokumentum igyekszik majd gyakorlati választ adni a becsei, fiktív vagy valóban létező multikulturalizmus kapcsán felvetett kérdésre is. Előlegként annyit mondhatok, hogy a multikulturalizmus alapvetően mindannyiunkban létezik, és ez a legfontosabb. Rajtunk áll, hogy mindenekelőtt a kultúra, s a szubkultúra terén is, előnyünk-ké változtassuk ezt más környezetekhez

viszonyítva, tekintet nélkül azok nemzeti összetételére.

Végül megállapíthatom, hogy egészében véve büszke vagyok saját és munkatársaim tevékenységére a Városi Színházban. Az elmúlt két és fél év alatt kétszer szégyenkeztem. Mindkét alkalommal azért, mert ki kellett találnom valamit, hogy megmagyarázzam, miért nem tudok

magyar színdarabot küldeni Magyarországra, ottani színházi barátaink meghívására, akik előzőleg nálunk vendégszereltek.

Remélem, hogy a becseiek jóakarata és a Becsei mozaik mellékletei egy komoly beszélgetést fognak kezdeményezni a felvetett témáról, és segítségünkre lesznek abban, hogy megtegyük azt, ami a legnehezebb: az első lépést. **F.D.K.**

TOPOLCSÁNYI LAURA SZÍNМŰVÉSZNŐ

Egy városnak kell, hogy legyen szíve

Topolcsányi Laura Becséről elszármazott színművésznő Magyarországon él és dolgozik, de továbbra is kötődik Becséhez és Vajdasághoz. Odaátról másként és

alapítottak és tartanak életben sokszor komoly áldozatok árán emberek, és aztán azt is végig kell gondolni, mi hiányzik? Azt gondolom, vannak nagyon szépen „le-

gyűjti egybe a tehetségeket, óriási szerencse (amit Varnyú Ilona tanárnő kovácsolt nekünk), hogy éppen Becsén van a döntő, így azokat is megérintette ez a tavaszi kultúr-szellő, akik egyébként esetleg nem is tudtak volna a létezéséről.

Sok fiatal jövője dőlt el itt, de ami még fontosabb, ezek a fiatalok hatottak egymásra, új gondolatokkal „fertőződtek”, és évről évre gyarapították szellemi javaikat. Ha egy becsei középiskolás nyitott erre a világra, helyben kínálkozik a lehetőség, hogy bekapcsolódjon. Érintett is vagyok, de jelentőségénél fogva is megemlítendő a Benák Erzsébet tanárnő által vezetett színjátszó-csapat a Petőfi iskolában. Nem egyszerű délutáni időtöltés volt az, annál sokkal több. Sokunk életét „irányba állította”, néhányunkét meghatározta az a műhelymunka (akkor persze nem tudtuk, hogy annak vagyunk részesei, a kifejezést sem ismertük), amit a Csiribiri fémjelzett.

A lefedettség, úgy tűnik, elsősorban az alsóvárosi magyarságnak kedvez. Helyi műhelyek biztosan működnek a többi iskolában is, ezek nagyon értékes részecskéi az egésznek, de úgy látom, hogy nagyobb, az egész várost átfogó kulturális erők csak a hagyományápolás területén működnek.

A képzőművészeti és zenés projektekre - amiket főként a nyári szünetben hoznak létre általában becsei kötődésű, de már a nagyvilágban is bizonyított művészek - csak azért nem térek ki, mert nem kötődnek szorosan nyelvhez, nemzetiséghez. (Ezzel együtt nagyon örülünk Sinkovits Ede örületeinek, Krisztity Albert alkalmi verbuválódású zenés estjeinek!) Egy városnak kell, hogy legyen szíve. Nem olyan értelemben, hogy „lelke”, hanem egy középont, ahonnan minden kiindul, és ahova minden visszatér. Ismertem egy várost, sokáig nem tudtam, mi a gondom vele, aztán rájöttem, hogy nincs középpontja. Illetve volt neki, de nem egy, hanem kettő, így az energiái nem koncentráltak, hanem szétfolytak, ide is egy

Topolcsányi Laura és Bregyán Péter a Prah című darabban

talán jobban lehetséges látni az itteni értékeket és hiányosságokat.

A továbbiakban Topolcsányi Lauráé a szó.

Mi van - mi hiányzik?

A tisztelet is azt kívánja, hogy az ember először számadást végezzen, mi van meg, mivel büszkélkedhet ez a város, mit

fedett" területek a kulturális életünkben, és vannak fehér foltok. Ha Óbecséről a magyar kulturális élet kapcsán gondolkodunk, az első, ami eszünkbe jut a Petőfi kultúrkör. És rögtön utána a Gyöngyösbokréta, a Durindó, a Szent István-napi ünnepség. A hagyományápolásnak gazdag élete van a városban, a Középiskolások Művészeti Vetélkedője negyven éve

kicsi, oda is egy kicsi. Bármily furcsa, ez a város életének minden vonulatán érzékelhető volt.

A kulturális erőknél is kell, hogy legyen egy középpontja. Alsóvároson ezeket az erőket a Petőfi kör összefogja. De a magyarság nem csak az Alsóvárosban él. A város szívében lévő Városi Színház viszont jelen pillanatban agonizál. A szervezők, és néhány újságíró az archívumokból érdektelenségre panaszkodik: ha jön is magyar színház, lasszóval kell befogni a nézőket. Nekem úgy tűnik, mintha megfeledkeznenek arról a régi igazságról, hogy egy színháznak (még akkor is, ha befogadó-színházként működik) a közönségét ki kell nevelnie. Folyamatos „szoktatással”, valamiféle rendszerességgel, igényesen összeállított éves repertoárral (nem zsákbamacska-előadásokkal), és persze az ehhez nélkülözhetetlen anyagi háttérrel. Aztán jön a reklám, jelen esetben elsősorban a plakát. Nem lehet bagatellizálni a jelentőségét. Az említett hagyományörző rendezvények plakátjain kívül magyar nyelvű plakáttal nemigen találkozni a városban.

Nem vagyok színház-szervező ember, de ismerem a közönségtoborzás nehézségeit. Ha összeállt egy éves terv, 3-4 magyar nyelvű, igényesen válogatott előadással, tekintettel a műfajokra is (pl. 1-1 komédia, zenés vígjáték, dráma), akkor a jól bevált bérletrendszer is működhet. Az éves bérlethez - a hűségért, illetve a megelőlegezett bizalomért hálából - pl. további ingyenes belépőjegyeket lehet ajándékozni. Cégeket lehet felkeresni azzal az ajánlattal, hogy bizonyos anyagi támogatásért cserébe a cég dolgozói között kiosztható éves-bérletet ad a színház, valamint a színház épületében reklámfelületet biztosít a cégnek az előadások idején. Mindez régi és jól működő módja a színházcsinálásnak. Talán érdemes lenne Becsén is kipróbálni, azzal, hogy mindennek természetesen a legfontosabb pontból kell kiindulnia: jó előadásokat kell csinálni, illetve meghívni, amelyeknek híret viszik, és a következő előadásra már néhány kíváncsi emberrel több ül be.

Ez csak a színház egyik lehetséges funkciója: egyik oldalon egy kész produkció, másik oldalon a (felnőtt) néző.

Találkoztatások

De adva van egy közintézmény, és adva van néhány ezer ember. Hogyan lehet ezeket még találkoztatni?

1. A belváros is elbirná egy magyar nyelvű gyerek-színház körét, egy tízenévesekből álló csapatot, akikkel a drámapedagógia elvei szerint végzett műhelymunkában az út legalább olyan fontos lenne, mint maga a kész produkció. Hallottam, hogy a korábbi kezdeményezések nem jártak sikerrel, a gyerekek nem jöttek, ha nem ismerték személyesen a csoportvezetőt. Ha egy város ott tart a magyarság-művelésben, ahol Becse, hogy

felismeri az igényeket, de még nem tudja, hogyan tegye meg az első lépéseket, akkor szerintem a bizalom megszerzése az elsődleges feladat. A gyerekeknél még inkább, mint a felnőtt színház-megszertetés esetében. El kell menni hozzájuk. Az iskoláikba. Mutatni kell nekik valamit, ami nekik tetsző, amitől egyfelől ők maguk is kedvet kapnak ahhoz a dologhoz, másfelől bizalommal lesznek a cselekvő felnőtt iránt, és rövid időn belül rá merik bízni magukat. Nem mellékes, hogy egy több iskolából verbuvált csapat jóval nagyobb érdeklődésre tarthat számot a városban!

Második éve dolgozom a kispesti Waldorf-iskolában. Ott érettségi tárgya egy színházi előadás létrehozása, az egész osztály ebben egyesíti erőit, nem csupán színészi munkában, hanem képzőművészeti, zenei képességeit (hiszen a színház ösztönöz a képzőművészet) bevetve, kamatoztatva. 18 éves fiatalokról van szó, a kételkedéstől a bizalom csírájáig sem volt könnyű az út, de az intenzív féléves együttgondolkodás, a közös öröm és győzelem egy különös, magasan szárnyaló előadást és bizalmas, mégis tisztelettel baráti viszonyt eredményezett.

2. Az amatőr színészt nem feltétlenül a tehetsége különbözteti meg a profitól, hanem az, hogy ő csak akkor játszik, amikor kedve tartja... De egy előadást megrendezni, teljes egészében látni - mesterségbeli tudást igényel. Egyszerűsíti a dolgot, ha ez helyi erőkből megoldható.

A becsei amatőr színjátszás emlékeim szerint sokakat mozgósított, és még több embernek szerzett örömet. És nem csak azért, mert ismertük őket, mert a nővérünk, a szomszédunk bolondozott a színpadon, hanem mert igényes munkák is születtek. Talán nem reménytelen az újjászületése.

3. A Prah című előadás létrehozásában - a becsei bemutatóval - mi ketten mint színészházaspár (Topolcsányi Laura és Bregyán Péter; a szerkesztő megjegyzése) valaminek a kezdetét látjuk. A fogadtatás meggyőzőt bennünket a dolog létjogosultságáról. Mivel a munkánk és a család egyelőre még Pesthez köt minket, nyaranta tervezünk Becsén újabb bemutatót, amivel aztán évközben hétfőként a Vajdaságot járánk. Többen vagyunk Becséről elszármazott színészek (a párjainkat pedig már tiszteletbeli becseieknek tekinthetjük), fölmerült egy közös nyári produkció gondolata is.

4. Még mindig színház, de elválik az eddigiektől: Budapesten működik egy társulat Baltázár Színház néven, fogatékos emberekkel. Hivatásos színészek foglalkoznak velük, színvonalas előadásokat hoznak létre, sikeresek.

A Bratstvo iskolába - éppen a Mozaikból tudjuk - nem feltétlenül szellemi képességek híján kerülnek be a gyerekek, sokszor egyszerűen a szocializálódás marad el. Sikerélményre mindenkinek szüksége van. Ha ezek a gyerekek meg-

mutathatnák rejtett, esetleg fényes tehetségüket (hiszen miért ne rejtőzhetne éppen közöttük, bennük a tehetség?), talán másként ítélnék meg őket a városban, ami a későbbi integrációjukat segítené.

De mert mégsem színház az egész világ...

5. A nyelv olvasás nélkül szűkül, kopik. Szerencsés gyerekek kifognak egy remek tanítót vagy magyartanárt, aki olyan jókedvűen és izgalmasan olvas fel, hogy ezzel egy életre beleoltja a tanítványaiába a könyv szeretetét, az olvasás igényét.

A könyvhöz is szoktatni kell, mint a színházhoz, és méginkább KEDVET CSINÁLNI.

Évekig vezettem gyerektáborokat Magyarországon, mindig volt idő a felolvasásra, a mesélésre. Egyszer többet gondoltam, és egy egész tábor „ráépítettünk” egyetlen könyvre. A reggeli ébredéstől az étkezéseken keresztül a napi foglalkozásokig minden a könyv szerint történt: minden gyerek választott magának szerepet a könyvből, hozzá jelmez bányászott ki egy óriás jelmezes-zsákból, és onnantól kezdve következetesen aszerint létezett, egy héten keresztül. Közben naponta több órát szántunk a könyv olvasására, egy idő után tökéletesen azonosultak a szereplőkkel, ha azoknak fájt, nekik is, ha azok csibészkedtek, ők is.

Kísérletnek indult, csodálatos felfedezés lett. A könyv egyébként Lázár Ervin Négyszögletű kerek erdője volt...

Könyvtárak köré lehetne szervezni ilyen olvasó-köröket, többféle korosztályal, egyetlen feltétele van: nem szabad unalmasan felolvasni.

6. A gyerektáborok általában jól működnek, hiány sincs belőlük, esetleg a palettát lehetne színesíteni éppen ilyen könyvre, színdarabra épülő programmal, szerepjátékokkal.

7. Egy város arculatát a kulturális rendezvényei meghatározzák, Kishegyesről már mindenkinek a Dombos Fest jut eszébe.

Ha Becse végre megkapja a napját, az remek lehetőség lenne egy kulturális fesztivál megrendezésére. Az átalakítás után a főtér is biztosan alkalmas lesz egy fesztivál központi helyszínévé válni, de a Tisza-part már most is az, és olyan igazán „becsei”.

Én személy szerint nem vagyok a végeláthatatlan fesztiválok híve, amelyek június 10-től augusztus 31-ig tartanak, mintha csak az „év leghosszabb fesztiválja” címre pályáznának egytől egyig, de közben egy hétre való eseményt sem tudnak felvonultatni. A háromnapos, ún. hosszúhétfévégés fesztivált tartanám reálisnak Becsén, igényes kirakodóvásárral a háttérben, színházi és zenés produkciókkal, délutánonként a gyerekeknek, estként a felnőtteknek, helyi képző- és fotóművészeink tárlatával, és mindehhez élő díszletként a Tisza szolgálna.

B.M.

BENE ANNAMÁRIA EGYETEMI DOCENS, ÚJVIDÉKI EGYETEM

A kultúra egyszerűen mellékes valami

A becsei Bene Annamária ma egyetemi docens. Tanulmányait az Újvidéki Egyetem Bölcsészettudományi Karán végezte, magiszteri diplomáját 2003-ban ott szerezte meg, majd budapesti tanulmányévei alatt az MTA Nyelvtudományi Intézetében és az ELTE BTK Mai Magyar

ha figyelembe vesszük azt, hogy ezekben az egyletekben kizárólag néptáncscsoportok működnek, akkor oda lyukadunk, hogy a becsei magyar kulturális-művelődési élet a néptánc, a népzene és a népdal művelésében merül ki. Semmi kifogásom ezek ellen, de kétlem, hogy kielégítik pél-

tőr színjátszásnak hosszú hagyománya van, egyértelműen nem azok.

Mi az, ami szerinted hiányzik (pl. drámai és irodalmi csoportok, műhelyek)?

- Nem tudom, mit értesz irodalmi csoport alatt? Talán irodalmi művek elemzésével foglalkozó csoportot? Ha igen, akkor attól tartok, először a becsei magyar olvasóközönség irodalmi ízlését kellene kicsit magasabb szintre emelni. De lehetne kreatív írást tanító kurzusokat szervezni, az ilyesmi nagyon divatos a világban... Egy helytörténettel foglalkozó csoport viszont nagyon hiányzik, és kifejezetten jót tenne ennek a helységnek. Idegen nyelvkurzusok, informatika-tanfolyamok is indulhatnának, elsősorban felnőttek számára. Magyarországon néhány évvel ezelőtt létezett egy sikeres országos program, amelyben alsós unokák a nagyszüleikkel együtt jártak számítógépes kurzusokra, ezt Becsén is ki lehetne próbálni.

**Mi a véleményed a Than fivérek házá-
nak kultúrházzá alakításáról?**

- Az egy dolog, hogy azt az épületet már régen illet volna rendbehozni, hiszen az a rom a város szégyene, de hogy pont kultúrházat kellene benne berendezni? Kíváncsi vagyok, milyen tartalommal töltenék meg. A két Than munkásságához fűződővel vagy attól igencsak távol állóval?

**Miért nincs kultúrafejlesztési stratégia
Becsén, és kellene-e egyáltalán?**

- Nos, nem létezőről nem lehet véleményt alkotni. Azt a kérdést pedig, hogy miért nincs kultúrafejlesztési stratégia Becsén, és kellene-e, valójában a községi politikai vezetőkhez kellene intézned. De ha már hozzáam címezted: szerintem ebben a városban, pontosabban a község mindenkorai politikai vezetői számára a kultúra egyszerűen mellékes valami, olyasmi, amire nincs szükség. Ha nem így lenne, akkor lenne hosszú távú kultúrpolitika, meg fejlesztési stratégia, aminek következtében lennének jól működő, látogatott művelődési intézményeink. A helyi mindenkorai vezetők eme hozzáállásának következménye az is, hogy az értékes embereket Becsén nem becsülik, sohasem tartották számon őket. De nem kell ezen csodálkozni, hiszen senki nem lehet próféta a maga hazájában. És ezt ezek az értékes emberek, fiatal művészek, költők, írók, színészek, sőt tudományos munkával foglalkozók nagyon jól tudják, nem hiszem, hogy zokon veszik, és máshol építik a karrierjüket.

F.D.K.

FOTÓ: S. Mállesev

A kultúrafejlesztési stratégia a községi illetékesek hatáskörébe tartozik

Tanszékén dolgozott. Az ELTE Elméleti Nyelvészeti Tanszéki Szakcsoportja doktori iskolájában 2006-ban szerezte meg a PhD fokozatot, melyet még ugyanabban az évben honosított az Újvidéki Egyetemen. 2007 januárjától az Újvidéki Egyetem Magyar Tannyelvű Tanítóképző Karán dolgozik, de folytatja kutatásait is. Az MTA Magyar Tudományosság Külföldön Elnöki Bizottsága 2008-ban Arany János Fiatal Kutatói Díjjal tüntette ki.

Bene Annamáriával is a becsei magyar kulturális-művelődési életről beszélgettünk.

Szerinted Becsén van magyar kulturális-művelődési élet?

- A március 15. és augusztus 20. alkalmával megrendezett, mindig ugyanazt a mintát követő műsorok együttese még nem jelenti azt, hogy ebben a városban van magyar kulturális-művelődési élet. De ha mégis van, mi köré épül: egy-két művelődési egyesület, kultúrkör köré, bár

dául a teljes becsei magyar gyermekpopuláció igényeit, mert egyszerűen nem igaz, hogy a mai gyerekek (tekintve, hogy ők néptáncolnak) csak ez iránt érdeklődnek.

Meg kellene kérdezni a becsei magyarokat, fiatalokat, időseket, hogyan képzelik el Becsén a művelődési életet, egyáltalán mit értenek alatta. Utána kellene nézni, hogy valamikor, harminc, negyven, sőt ötven évvel ezelőtt mi volt itt - hátha az egykor voltból fel lehetne valamit eleveníteni. Azt is valószínűnek tartom, hogy a mi esetünkben tágabban kellene értelmezni a kulturális-művelődési élet fogalmát, azaz nem csak a már említett népművészetet kellene alatta érteni: lehet, hogy beleférne egy tekeklub, vagy egy sakk-klub. Úgy hallottam, hogy a rádióamatőrök is valamikor aktívak voltak, meg a repülőmodellezők. Ki tudja, az ilyesmire talán vevők lennének az emberek, a fiatalok is. Mert a drámai csoportra, bár az ama-

FERENC EDVIN, A PETÓFI KULTÚRKÖR ALELNÖKE

A nihilizmustól a szervezésig minden közrejátszik

Egy lépés előre című mellékletünk előző számában részletesen bemutatuk a Petőfi Sándor Magyar Kultúrkört, munkáját, sikereit. Most arra voltunk kíváncsiak, hogy mi a sikerük titka,

bírálok látják, hogy karöltve dolgozunk, amit fontosnak tartok, mert a községi önkormányzat nem tud elég eszközt kiválasztani a civil szervezetek támogatására, így inkább a nagyok kapnak

FOTÓ: RÍCZ RÓBERT

Ferenc Edvin

hogyan látják a kultúrkörben tevékenykedők a művelődési élet alakulását a városban. Ferenc Edvinnel, a kultúrkör alelnökével beszélgettünk.

- A Petőfi Sándor kultúrkör alelnökéként úgy látom, hogy sok apró, kultúrával foglalkozó civil szervezet van a község területén. Mi a Petőfi kultúrkörben az évek folyamán bizonyítottuk azt, hogy nyíltak vagyunk bárkivel együttműködni. Sajnos, a kisebb egyesületekkel nehéz együtt dolgozni, mert számbelileg is kevesen vannak, valamint nem tudnak bizonyos feltételeket teljesíteni, olyanokat sem, amelyekre nekik van szükségük, de olyanokat sem, amelyeket fel tudnának kínálni a többieknek. Mi kb. négyezer taggal rendelkezünk, ma már kulturális intézmény vagyunk. Nem csupán egyetlen csoport képezi szervezetünket, négy nagy csoportról, négy nagy civil szervezetről beszélhetnénk, ernyőszervezetként működünk. Ez azért jó, mert a csoportok kisegítik egymást munkájuk során. Ez a pályázásnál is sorsdöntő, mert az el-

támogatást, a sok kisebb egyesület nemigen jut komolyabb pénzekhez. Az sem kevésbé fontos, hogy elsősorban azok kapnak támogatást, akik fel tudnak mutatni valamilyen eredményt.

Hogyan lehetne ezen a helyzeten javítani?

- A hasonló szférában működő civil szervezeteknek szorosabban kellene együttműködniük, illetve településenként egy szervezetbe kellene tömörülniük. Így mutathatnának fel eredményt. Saját házukból veszek példát. A tánc-csoportok, a kézimunka- és a festőcsoport szakmai képzéseken vesz részt, versenyekre jutnak el, így tudjuk, hogy ezeknek a csoportoknak hol a helye Vajdaságban. Ugyanakkor egy nagyobb szervezet könnyebben tud jelentős eseményeket szervezni, eredményeket felmutatni.

Milyen viszonyt alakított ki a Petőfi kultúrkör a város többi művelődési intézményével?

- Intézményünk hiánypótlóként jött létre, mert a Városi Színházban hiányoz-

nak azok a magyar jellegű rendezvények, amelyekre szüksége van a becseieknek. Azt hiszem, hogy sikerrel fel tudtuk venni ezt a harcot, és többé-kevésbé változatos és színvonalas programokat tudunk felkínálni a lakosságnak, a különböző vetélkedőktől kezdve a gyermekeknek és felnőtteknek szóló programokon át a bálókig. A civil szervezetek, egyesületek és klubok elsősorban saját tagjaik szórakoztatására lettek megalakítva. Ettől a Petőfi kultúrkör már továbblépett. Mi, amellet, hogy tagságunknak biztosítunk helyet és szórakozást, olyan képzéseket és programokat szervezünk, amelyek minőséges időtöltést biztosítanak - nem kizárólag a magyar anyanyelvű lakosság számára. A különböző községbeli szervezetekkel és intézményekkel kielégítő kapcsolatunk van. Elsősorban a Népkönyvtárat emelném ki, ugyanis az elmúlt év folyamán Kinka Erzsébet megbízott igazgatóval sikerült több közös rendezvényt szerveznünk, olyanokat, amelyekben a kultúrkör társszervező vagy fellépő volt. A Városi Színházzal szintén jól együttműködünk, sokszor a színház termeit használtuk, de együttműködünk a Than Fivérek Értelmiségi Körrel, az Agro-Service-vel, a második és harmadik helyi közösséggel, a péterrévei, a pecesori és a dreai egyesületekkel is. Ezeket a kapcsolatokat bővíteni szeretnénk, nem csak közös műsorokra gondolok most, hanem segítségnyújtásra is.

Vannak olyanok is, akik nem értékelik a Petőfi kultúrkörben folyó „táncikálást”. Miként lehetne a művelődési élet színvonalát magasabb szintre emelni a kultúrkörben és a városban is?

- Akik a Petőfi kultúrkör havi és évi programját követik, illetve ott is vannak rendezvényeinken, azok tudják, hogy milyen színvonalat nyújtunk, illetve milyen szeretnénk megteremteni házon belül és kívül is. Szeretném, ha mindenki, aki teheti, saját érdeklődési körének megfelelően kiválasztana egy-egy programot a Petőfi kínálatából, és azután bírálna. Természetesen a pozitív hozzászólásokat is elfogadjuk. Mi szívesen javítunk programaink színvonalán. Nem hiszem, hogy csak „táncikálásról”, pecselésről vagy időpocsékolásról lenne szó, hiszen azok az eredmények,

amelyeket regionális, országos vagy nemzetközi megmérettetéseken értek el a kultúrkör tagjai, bizonyítják a színvonalat és a minőséget.

Ha több eszköz jutna kultúrára a községi költségvetésből, magasabb szintre lehetne emelni a művelődési életet?

- Ez nem csak pénz kérdése, nagyobb pénzkerekből a Városi Színház ugyan meg tudna fizetni profi előadókat, de szerintem elsősorban nem „vidéki behozatalra” áldoz a város, hanem a hazai tehetségek ápolására és gondozására. A Petőfi kultúrkörnek elsősorban ez a célja: a becsei fiatal tehetségek felkarolása annak érdekében, hogy ki tudják fejteni tehetségüket. Ha több pénz lenne, valószínűleg a színvonalon

is tudnánk emelni, de, mint már említettem, tessék megnézni műsorainkat, és tessék azokat összehasonlítani más városok műsoraival.

Miért nincs nézőközönség a Városi Színházban vendégszereplő professzionális színházak előadásain? Ez nevelés kérdése?

- Meglátásom szerint nem a neveléssel van probléma. A kilencvenes éveket hibáztatom, ugyanis az embereknek a nagy nincstelenségben elment a kedvük bármilyen kulturális, illetve lelki tápláléktól, nem volt pénzük. Ez megszokássá vált, ezért van az, hogy amikor hoznak is színvonalasabb műsort más városokból, az emberek egyszerűen nem érzik fontosnak, hogy elmenjenek megnézni. A másik dolog a közönségszervezés, hi-

szén nincs jól meghirdetve az előadás, nincs beszerelve a nézőközönség. Van egy ötvenfős közönség, amely állandó, elmegy a Petőfibe és a Városi Színházba is. Ezek az emberek vágnak a kultúrára és saját érdekükben képesek és akarnak utánajárni, hogy mikor, mi, hol és hány órákor lesz. Soktényező dologról van szó, a nihilizmustól a szervezésig minden közrejátszik.

Az a vád érte többször is a Petőfi kultúrkört, hogy elviszi Újvidékre és Szabadkára a nézőket színházba, ezért nincs közönsége a Városi Színháznak.

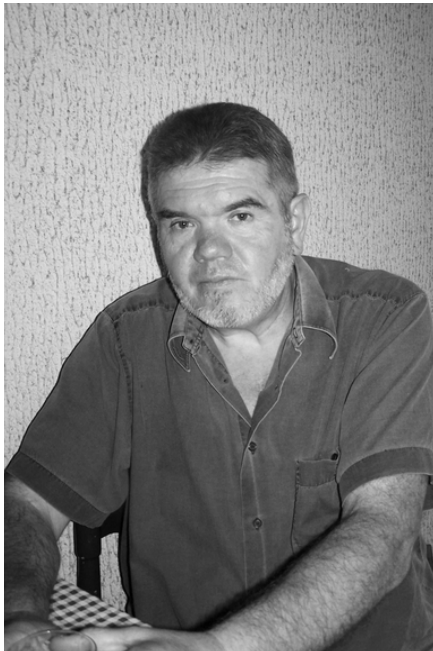
- Ha a Városi Színház elhozza Becsére ezeket az előadásokat, akkor megszűnik a Petőfi által szervezett utak szervezése is.

R.K.B.

FARKAS BÉLA, A THAN FIVÉREK ÉRTELMIKÖR ELNÖKE

A tömegrendezvények felé haladunk

Farkas Bélával, a Than Fivérek Értelmiségi Kör elnökével a becsei művelődési életről, a művelődési egyesületek és intézmények munkájáról, a Than Fivérek terveiről beszélgettünk.

Farkas Béla

- Nem tudnék általánosan értékelő véleményt mondani a becsei művelődési életről, csupán, mint a többi becsei polgár, rendezvényeken veszek részt, vagy rendezvényeken nem veszek részt. Sokszínű lett a kínálata a civil szervezeteknek, művelődési szerve-

zeteknek, művelődési intézményeknek. Lehet vele elégedett a polgár, lehet vele elégedetlen is, de ma sokkal tarkább a kínálat, mint évekkel korábban, és ezt már értéknek tartom. Talán új színfolt a város művelődési életében a Népkönyvtár által szervezett rendezvények, ezt kellene kiemelni, megdicsérni az igyekezetet. Az általunk működtetett Than Fivérek egyesület munkájára szeretnék bővebben kitérni. Tisztában vagyok azzal, hogy tarsolyunkban többnek kellene lennie, ezért szeretnénk megvalósítani azokat az ötleteket, amelyeket eddig nem sikerült. Hiányoznak az olyan, sajátos becseiekről szóló rendezvények, műhelymunkák, amelyekkel gazdagítani tudnánk városunk művelődési életét, emellett szeretnénk a Thanház működésének vázolására folyamán minél több embert bekapcsolni, és az ötleteket rendezvények szintjén megvalósítani.

Mi gátolja a művelődési élet színvonalának emelését?

- E téren a megfelelő ember/emberék a kulcs. Ha van ember, akkor akad pénz is, akad érdeklődő is. Úgy érzem, hogy a községi önkormányzat hozzáállása és jótékony háttéré igazából megvan ehhez. Szerintem azokat az embereket, fiatalokat kell megtalálni, akik a már meglévők mellett szeretnének dolgozni. Biztos vagyok abban, hogy ez menni fog, amennyiben a társadalmi viszonyok egyfajta megnyugvás, stabilitás felé haladnak. Persze azoknak, akik művelődéssel foglalkoznak, még nagyon sokat és nagyon

odaadón kell működniük, mert enélkül nem mozdulunk el a holtpontról.

Milyen rendezvényeken venne szívesen részt, mi az, ami hiányzik?

- Csak azt hiányolhatom igazán, amit egyesületünk megcsinálhatott volna, de nem került rá sor. Mások munkájában nem tudok ilyen hiányosságokat felfedezni, nem is igen keresek. Azt hiszem, hogy az, hogy ez a terep már nem egyszínű, színesebb spektrumot garantál a rendezvények tekintetében, mindenki megtalálhatja maga részére a legmegfelelőbbet. Haladnak a dolgok a tömegmédiák, a tömegrendezvények felé, ez a kor velejárója, mert az ilyen rendezvények biztosan könnyebben szervezhetők, de ezen a téren is van bepótolni való, úgy minőségben, mint az érdeklődők megtalálásában. Az elmondottakból következik, hogy egyre nehezebben fognak kialakulni azok a programok, amelyek kapcsán nagyobb egyéni erőfeszítésre van szükség, és amelyek befejeztével nem telik meg a „kassza”.

A polgárok hiányolják a Than Fivérek Értelmiségi Kör valamikori rendezvényeit, amelyeken közéleti személyiségek voltak a vendégek, például Bodó Barna, Czákó Gábor Csáky S. Piroksa.

- Őket a Közéleti Fórum rendezvénysorozat keretében láttuk vendégül. Én is pont az ilyen programokat hiányolom a becsei művelődési élet színteréről, de igyekszünk újból a porondra kerülni.

Erer

SZILÁGYI MIKLÓS, A KMV CIVIL SZERVEZET ELNÖKE

A fiatalokat érdekli a művelődés, van rá igény

A Középiskolások Művészeti Vetélkedője azért alakult meg, hogy kielégítsen egy szélesebb körű kulturális érdeklődést a fiatalok körében, hogy iskolán kívüli aktivitást biztosítson és ezáltal mindenféle művészeti ágban kibontakozhassanak a tehetségek. A KMV-n a fiatalok meg tudnak mutatkozni, vetélkedhetnek egymással. A Kárpát-medencében egyedülálló rendezvényről van szó, amely évente mintegy ötszáz vajdasági magyar anyanyelvű középiskolást mozgat meg. 2008-ban negyvenegyedik alkalommal rendezték meg Becsén, a Városi Színházban, a KMV-t. A fiatal szervezőgárda, Szilágyi Miklóssal, a KMV civil szervezet elnökével az élen, két éve vette át a szervezést.

FOTÓ: Ricz Róbert

Szilágyi Miklós

- Két éve új arculatot, fiatalosabb lendületet adtunk a KMV-nek, de a régi, hagyományos értékeit is megtartottuk. Ennek eredményeképpen az idén már többen voltak a KMV-n, a háromnapos döntőn is többen jelentek meg, itt is aludtak a fel-lépők. A színvonal nem a szervezőktől függ, de a zsűri szerint mindig akadnak kimagasló alkotások - gyengébbek és erősebbek.

A fiatalok szeretik a formabontó dolgokat. Ez miként mutatkozik meg a KMV-n?

- Mindig van egy-egy visszatérő momentum az önálló versekben és a novellában is, ez a halál, a fekete és a tragédia. Úgy érzem, ha kategóriákról beszélgetünk, hogy egyre érdekesebbé és népszerűbbé válik az énekelt versek kategóriája, ami kicsit más, új műfaj.

Néhány évvel ezelőtt barátainkkal és osztálytársainkkal együtt filmet készítettünk a KMV-re, ezzel egy új kategóriát vezettünk be.

- Valamit akartunk csinálni. Volt egy rossz kameránk, gondoltuk, hogy készítünk egy filmet. A zentai KSZV akkori szer-

vezője, Boros Gabriella, áldását adta rá. Abban az évben mi voltunk az egyedüliek, a másik évben már három film került bemutatásra, azóta pedig egyre több, az idén kilenc alkotás volt. Ez, sajnos, a színdarabok mennyiségének rovására történt.

Fiatalok és kultúra. Érdeklődnek-e a fiatalok a kultúra és a művészetek iránt?

- Igen. A legjobb bizonyíték a KMV. A fiatalokat érdekli a művelődés, van rá igény. Lehetséges, hogy csak meg kell találni azokat a pontokat, amelyeken keresztül ők is tudnak kapcsolódni a kulturális élet színvonalának emeléséhez.

A vetélkedőn visszanyúltok a gyökerekhez, a népi kultúrához is.

- Már több éve megszervezzük Temerinben a Középiskolások Népművészeti Vetélkedőjét. Népdaléneklésben, népzene előadásában és néptáncban vetélkedhetnek a fiatalok. Érdekes, hogy a kezdetektől fogva töretlenül sikerű ez a műfaj, mindig hasonló számú produkció és fiatal jelentkezik. Ők egy nagyon bejáródott közösség, akik nagyon tudják, hogy mit akarnak, és azt meg is tudják valósítani.

Mi a véleményed a városban működő művelődési intézményekről, rendezvényekről, azok színvonaláról?

- A legfrissebb a Petőfi kultúrkör által szervezett Szent István-napi kenyérszentelő, ami igazi népünnepély volt. Telitalálatnak tartom. Nem gondoltam volna, hogy ennyi ember eljön, hogy végigüljük az előadást, hogy táncolnak utána az utcán... Letaglóztak. Ez azt jelenti, hogy szükség volt ilyen rendezvényre, hogy erre többen kell költeni, hogy nem csak augusztus 20-án kellene ilyet szervezni, habár, ha évente többször szerveznének hasonló rendezvényt, nem biztos, hogy ennyi embert érdekelne... Kétélű dologról van szó, de azt gondolom, hogy hagyományossá kell tenni. Az gondolom, hogy a Petőfi kultúrkör rendezvényei színvonalasak voltak. A Nép-könyvtár nem csak külsőleg, hanem belsőleg is megújult, végső ideje volt már. Itt is jó rendezvényeket tartanak magyar és szerb nyelven is. Szerintem a városban nincs elég színdarab. Nem tudom, hogy ez kinek a hibája. Voltam olyan előadáson, amelyre alig húszan voltunk kíváncsiak, de teltházas előadást is néztem már a Városi Színházban. Valamilyen szelekciót kell alkalmazni, nem kell minden előadást Becsére elhozni, és motiválni kell az embereket a színházba járásra. Érdekes az is, hogy a Petőfi kultúrkörben majdnem minden rendezvény teltházás, míg a Városi Színházban nem. Ennek biztosan oka van! Szerintem nagyobb propaganda kellene. Nem tartom jónak azt, hogy az iskolás diákokat viszik el egy-egy előadásra, mert a gyerekek így az elejétől arra fognak nevelődni, hogy a színház kényszer. Ez ellen tiltakoznak a fiatalok. Kiemelném még a Than Fivérek Értelmiségi Kört is, nagyon jó rendezvényeik voltak az előző években, szerintem azt kellene folytatni, olyan embereket látni vendégül, akik tényleg értékesek. Emlékezetes marad Bodó Barna, Czákó Gábor előadása, de az egyesület által szervezett edukációkra is szívesen emlékezem.

Kell-e színvonalasabb művelődési élet?

- Persze hogy kell, és ezzel nem is szabad leállni. Csak úgy marad meg a közönség, csak akkor van értelme csinálni, ha mind magasabbra törekedünk. Hogy ezt mivel lehet elérni, azt nem biztos, hogy tudom. Folytatni kell a pozitív fogadtatásban részesült rendezvények szervezését, meg kell mozgatni a tömegeket, több színdarabot kell a városba hozni. **Ricz Róbert**

SZERDA LÁSZLÓ, AZ A PRIMA VISTA VEZETŐJE

Programpolitika kellene

Az A Prima Vista együttes 1997-ben alakult meg. Szerda László, az együttes vezetője elmondta, hogy 1996-ban nézőként részt vett a zentai megzenésített versek fesztiválján, és kedvet kapott

FOTÓ: Riz Róbert

Szerda László

arra, hogy hasonló műfajjal próbálkozzon. Jóval előbb már érdekelte a dalírás, azonban a szöveg megírása gondot okozott, a versek viszont az egész magyar és világirodalomban adva vannak, mesélte Szerda.

- 1997-ben már mi is ott voltunk a fesztiválon, ekkor találtuk ki a nevünket is, ami fordításban azt jelenti: első látásra.

Azóta elismertek lettetek. Háromszor nyertétek meg a zentai fesztivált, több CD-t adtatok ki, bejártatok

a Kárpát-medencét és színpolitikát sok-sok becsei rendezvényen is feléptetek.

- Éreztük, hogy tetszik az embereknek az, amit csinálunk. Kiderült, hogy ez a műfaj alkalmas arra, hogy irodalmi esteket, képtármegnyitásokat színesítsen. Nem panaszkodhatunk, városunkban és vidéken is több rendezvényen megjelentünk. Ugyanakkor önálló koncerteket is szerveztünk.

Bejártatok Vajdaságot. Mi a különbség a becsei és más települések művelődési élete között?

- Van tapasztalatunk, hiszen rengeteg fellépésünk volt, éreztük azt is, hogy szinte az egész Kárpát-medencében a művelődési élet hogyan van támogatva, mert mindenki szívesen látott bennünket, de a pénzügy mindenhol jelen volt. Zenta és Kanizsa művelődési élete sokkal fejlettebb mint a miénk, ott mindig volt érdeklődő előadásainkra, ott mindig nagynevű együttesek, híres külföldi előadóművészek léptek fel. Ez valószínűleg ismét pénzkérdés.

Hogyan ítéled meg városunk művelődési életét?

- Két dolgot szeretnék megkülönböztetni. A városnak, illetve a művelődési egyesületeknek egyik feladata az, hogy lehetőséget teremtsenek a gyermekeknek, fiataloknak és időseknek arra, hogy bármilyen művelődési ággal foglalkozzanak. Ezt az igényt szerintem majdnem maximálisan ki tudták elégíteni az egyesületek az utóbbi időben. Szeretném kiemelni a Petőfi kultúrkör munkáját, ahol jómagam is tevékenykedek, ahová sok gyermek és fiatal eljár napról napra. A másik óriási feladat, és itt az intézményekre gondolok, a becsei szórakoztatása, olyan műsorok, programok és rendezvények szervezése,

amelyre szívesen látogatnak el polgártársaink. A Városi Színházról beszélünk, ahol tényleg jó műsorok vannak, de nincs az a programpolitika, ami követné azt, hogy mire, kire kíváncsiak az emberek. A Népkönyvtárban pozitív változások vannak, nem csak kívülről, hanem tartalmilag is megújult.

Színvonal-emelés?

- Aki kultúráról beszél, az majdnem többet tárgyal a pénzről, mint a rendezvények tartalmáról. Fontos lenne az, hogy foglalkozzunk a gyermekcsoportokkal, hiszen talán ezekből az amatőr-csoportokból nőnek ki a profik, ha egy-két ember befut profiként, azt már sikernek könyvelhetjük el. Nem érzem Becsén azt, hogy lenne erő, anyagi vagy bármilyen erő, hogy egy profi intézményt, mondjuk színházat tudjunk működtetni. Színtársulatra, profi néptánc-csoportra gondoltam. Ha szétnézünk a környező településeken, bárhol, Magyarországon is, mindenhol próbálnak hagyományt teremteni kulturális és szórakoztató rendezvényeknek, ilyen a Dombos Fest Kishegyesen, vagy a Zentai Ifjúsági Játékok. Ez azért érdekes, mert Becsének voltak-vannak ilyen hagyományos rendezvényei, amelyek azonban el lettek hanyagolva. Itt gondolok a Májusi Játékokra, hiszen sok-sok éven keresztül otthont adtunk ennek a fesztiválnak. Máshol azon törekednek, hogy hogyan tudnának egy fesztivált megteremteni, mi pedig hagyjuk elveszni őket. Igaz, marad a KMV, s Becsén rendezik meg a Kőketáncot is. Ezekre a rendezvényekre mások is kíváncsiak, nem csak a becsei. Lehet, hogy olyan rendezvényeket kell kitalálnunk, amelyekkel érdekesek leszünk néhány napig a vajdaságiaknak.

Erer

BENÁK ERZSÉBET MAGYARTANÁRNŐ

Elégedett vagyok a színvonallal

A Petőfi Sándor iskola Csiribiri Társulata Becsén, Vajdaság szerte és Magyarországon is ismert és elismert. A csiribirisek többször nyerték meg a gyermekszínpadok vajdasági és szerbiai seregszemléjét, s Magyarországon is több fesztiválon győztek.

A társulat egykori tagjai közül ma többen - Topolcsányi Laura, Varga Iza-bella, Tari Teréz - Magyarországon színesnek.

Benák Erzsébetnek, a Csiribiri Társulat vezetőjének érdeme, hogy a Petőfi diákok már általános iskolás korukban megszerették a színházat.

Az utóbbi években nem hallani a társulatról?

- A régi szép idők elmúltak, most stagnál a Csiribiri Társulat munkája. A csoport névleg még működik, viszont nagy produkciókat nem tudunk létrehozni. Ennek több oka is van. A gyermekek nagyon elfoglaltak. Egy-egy előadás, amely tizenöt-húsz szereplőt

igényel, hónapokig készül. Ilyen hosszú időn keresztül ennyi gyereket szinte lehetetlen „megtartani”, ha pedig állandóan változtatni kell a szereplőket, mert hol az egyik, hol a másik hiányzik, nem készül el az előadás. Kisebb szerkesztett műsorokon kívül semmit sem tudunk színpadra állítani mostanában. A gyerekek elfoglaltságához hozzátartozik az, hogy az ellenkező váltásban járnak

sportórára, hittanra, zeneiskolába és informatikára. Ez négy nap a héten. Emellett sokan járnak a művelődési egyesületekbe táncolni, sportedzésre..., s ha a diákok délutánjait kitölti már valamiféle plusztevékenység, nem fér bele a komoly munkát igénylő színészet. Ehhez az is hozzátartozik, hogy a szülők sem igen támogatják, nem vettem észre, hogy nagyon igényelnék ezt a munkát, mert a tánc látványosabb, gyorsabb sikert hoz, a külföldi szereplések is vonzóak. Másrészt azonban a személyiségfejlesztésben többet segít a színjátás.

Hogyan lehetne ezt „gyógykezelní“?

- A gyermekeket tehermentesíteni kellene. Az illetékesek a reform címszó alatt egyre több kötelezettséget rónak a diákokra. Szerintem a kreatív dolgokat, a művészeti tevékenységeket, mint amilyen a sport, a tánc, a zene, a színészet, kellene inkább serkenteni.

Becsén több művelődési intézmény, egyesület dolgozik. Elégedett a művelődési élettel?

- Az utóbbi egy-másfél évben több olyan rendezvény volt, amelyeket szívesen megnéztem, vagy, ha az általános iskolásokat is érintette, részt is vettünk a műsorokban. Részben elégedett vagyok, de biztosan mindenkinek vannak ötletei és elképzelései, amelyeket szeretne magvalósítani, ha abban

a helyzetben lenne, hogy művelődési intézményt irányítson. A Petőfi kultúrkörben érdekes rendezvények vannak, a Népkönyvtár által nyújtott programmal is igen elégedett vagyok. Egyedül a Városi Színházban nem látok különösebb mozgólódást, azt mondhatom, hogy számunkra nem volt olyan rendezvény, amelyet látogattunk volna. Ehhez az is hozzátartozik, hogy későn kaptunk értesítést, mert SMS-t szoktak küldeni a színház munkatársai egy-egy műsor kapcsán. Mindig az utolsó napon, az előadás előtt alig egy órával jelzik az előadásokat. Ezt nem tartom jó közönségszervezésnek.

Mi hiányzik a becsei repertoárról?

- Tudom, hogy egy hivatásos színház fellépése drága, nincs elég pénz arra, hogy évente többször is vendégszerepeljenek profik a városban, azonban a színháznak központi szerepet kellene játszania a város művelődési életében. Szerintem a Városi Színháznak kellene koordinálni a művelődési egyesületek munkáját, illetve azt is elképzelhetőnek tartom, hogy a művelődési egyesületek egy-egy jól sikerült programját, előadását a Városi Színházban megismételjék, vagy más „körítésben“, összevonva, újból előadnák műsorukat, mert a Városi Színházba szokott közönségnek is kell folyamatos szórakozási lehetőséget biztosítani.

A hivatásos színházak vendégszereplések azonban furcsamód nem telik meg a Városi Színház nézőtere...

- Sajnos, nagyon kevés néző jár előadásokra, és ezt a közönségszervezők hibájának tekintem. Minden intézményben szükség van egy olyan szervezőre, aki minden előadásra közönséget toboroz. Lehet az a már említett modern, SMS-es módszer is, de, úgy tűnik, hogy nem hatásos.

Hogyan lehetne „emelni“ a művelődési színvonalat? Ez csak pénz, illetve szervezés és szakember kérdése?

- A színvonallal elégedett vagyok, nagyon szép és magas szintű rendezvényeink vannak. A Petőfi kultúrkör táncsoportjai kiválóan dolgoznak, sikert sikerre halmoznak, színesebbé teszik a város művelődési életét, viszont egy kicsit körültekintőbben kellene szervezni, hogy a közönség is beférjen, leüljön, jobban érezze magát, ezen mindig lehet javítani. Emellett nem ártana koordinálni a rendezvényeket, össze kellene hangolni a programokat, így lehetne kialakítani egy olyan rendezvényt is, amelyen minden szervezet részt venne. Ez biztosan hatásosabb és tömegesebb lenne, többen is tudnának róla. Mindez csak akkor valósulhat meg, ha jobban együttműködnek az intézmények. **Ricz Róbert**

SZABATKA BJANKA GÖLÖNCSÉR

A szintet több szakember bevonásával lehetne emelni

Az utóbbi években a hagyományápolás egyik ágaként egyre nagyobb teret hódít a kézművesség. Kirakodóvásárokon és fesztiválokon egyre több kézműves jelenik meg. Egy közülük a becsei Szabotka Bjanka gölöncsér.

- A különböző kézműves foglalkozásokkal még gyermekkoromban, nyári táborokban ismerkedtem meg. Jártam mindenfelé, kipróbáltam mindent, és leragadtam az agyagozásnál, a fazekasságnál. Békéscsabára kerültem, kézműves szakközépiskolába jártam, ahol a fazekasság mellett a szövással, bőrézzel, fafaragással, játékkészítéssel, gyöngyözéssel, mézeskalács-készítéssel, kosárfonással és gyékényezéssel is megismerkedtem.

Négy évvel ezelőtt tértél haza és Becsén agyagozással kezdtél foglalkozni, új színfoltot hozva ezzel Becsére.

- Városunkban nagyon régen nem létezett fazekas. Most biztosan azt mondaná valaki, hogy tévedek, mert a Miri

Szabotka Bjanka

család is ezzel foglalkozik. Nem kell összekeverni az ő munkájukat az enyémmel, mert az nem népművészet. Ők más, modernebb technológiát használnak, a fazekasok pedig korongon készítik el termékeiket, hagyományokat őrizve. Ezzel nem azt mondom, hogy Miriék nem művészek!

Hogyan fogadta a nagyközönség alkotásaidat?

- Én csak pozitív dolgokat hallottam.

Milyen tárgyakat készítesz?

- A gyűszűktől kezdve mindent, a korongosok minden formát meg tudnak csinálni. Bögrék, korsók, köcsögök, vázák kerültek ki kezem közül, de tálat, csöngőket, mézescsupokat is készítek.

Hol tudod ezeket a tárgyakat bemutatni, értékesíteni?

- Két önálló kiállításom volt már, de közös kiállításokon is vettem már részt, ezen felül fesztiválokon, kirakodóvásárokon jelenek meg. Itt láthatják és

vásárolhatják meg a polgárok az általam készített termékeket, de sokan ismernek, tudnak rólam, így eljönnek rendelni. Már Franciaországba is eljutott néhány tárgyam kiállításra. Meg kell említenem, hogy a tavalyi becsei Durindóra és Gyöngyösbokrétára én készítettem el a fellépő csoportok ajándékát, egy-egy mézescsuprot, de a fesztivál emlémjával díszített medál is az én munkám. Az idén az Etnoszra készítek medálokat, de belgrádi és újvidéki kézműves kiállításokon is részt vettem, a szabadkai Interetno fesztiválon árusítottam...

Becsén van még hozzád hasonló kézműves mester?

- Sajnos, nagyon kevés. Meg kell említenem Karácsonyi Erzsébetet, aki szövással foglalkozik és Molnár Rózsát, a kosárfonót. A hímző asszonyok több helyen szervezetben is dolgoznak, a fafaragóknak is van egy szervezete. Ők nagyon szépen dolgoznak.

Fazekasműhelyt próbáltál beindítani, ahová gyermekeket, fiatalokat, de idősebbeket is invitáltál.

- Ez nem jött össze, de nem mondtam még le ötletemről. Várom az új korong megérkezését, és várom, hogy egy kicsit szerveződjön körülöttem az élet, hiszen egyedül dolgozok, és amikor sok a munka, akkor éjjel-nappal csinálni kell.

Milyen adottságokkal kell rendelkeznie egy gölöncsémek?

- Munkabíróknak kell lennie. Nem kell hozzá borzasztó nagy kézügyesség, és szerintem ezt sok ember meg tudná tanulni. Viszont nagyon kell szeretni, akarni, mert kezdetben, amikor még nincsenek eredmények, nem szabad feladni. Kitartónak, ötletesnek, találgatónak kell lenni, hogy a felmerülő problémákat, amikor török az agyag vagy görbül a tárgy, meg tudd oldani, érezned kell az anyagot.

Elégedett vagy a becsei művelődési

élettel? Szakmád által miként tudsz bekapcsolódni a művelődési életbe?

- A becsei rendezvények szervezői sokszor hívnak, hogy vegyek részt egy-egy kirakodóvásáron, kiállításon. Ha őszinte akarok lenni, akkor azt kell mondanom, hogy borzasztóan sajnálom, hogy nem tudok aktívabban részt venni a becsei művelődési életben, nagyon ritkán jutok el a rendezvényekre, ezért nem vagyok kompetens. Ha így nézzük, akkor túl sok az esemény, mert én nem tudok elmenni mindegyikre, ha pedig próbálom realitásabban nézni, ezekből a rendezvényekből sosem lehet túl sok. Animálni kell, ki kell mozdítani az embereket, kell a nyüzsgés, kellene a rendezvények. A szintet szerintem több szakember bevonásával lehetne emelni. Nagyon fájjalom azt, hogy nincs magyar nyelvű szintársulat Becsén, sem gyermekek, sem pedig felnőttek részére.

Ricz Róbert

KONC ERZSÉBET ÚJSÁGÍRÓ

Fellendült a művelődési élet

Konc Erzsébet évekig a Petőfi Sándor Általános Iskola magyartanáráként oktatta a gyerekeket, nyugdíjaztatása után a Hét nap és a Jó Pajtás hetilapok újságírója. Újságíróként majdnem minden becsei művelődési rendezvényen jelen van.

- Csak dicsérni tudom a Petőfi Sándor Magyar Kultúrkör munkáját, sikereit. Az évadzárókon betekintheünk munkájába. Szeretek elmenni a kultúrkör különféle rendezvényeire, mert szórakoztatóak, a megemlékezések tanulságosak. Az utóbbi időben a Népkönyvtár munkája is tetszik, szinte minden jelentős ünnepről megemlékeznek. Több ízben zsűriztem is az általuk szervezett szavalóversenyen. Egyes iskolák nagyon komolyan készültek a szavalóversenyre, hiszen több helyen iskolai bajnokságot is szerveztek. A játszóházak, és az ünnepek előtti gyermekfoglalkozások is dicséretesek. Pozitívnak tartom a vendégszerepléseket is. Magas szintű volt a Szöllősy Vágó László által vezetett előadás, de tetszett a muzslyai Sikoly lap bemutatkozása is a Népkönyvtárban. Jó, hogy már évek óta a könyvtár dolgozói irodalmi pályázatot írnak ki a Könyvhónap alkalmából, s nemcsak a díjazottak kapnak tagsági könyvecskét a következő évre, hanem minden pályázó. Az általuk szervezett író-olvasó találkozókön a gyerekek megismerkedhetnek a kortárs magyar írókkal, műveikkel. Hiszem, hogy Jódal Rózsa könyvét, a Figyellek világ!-ot, sok gyerek elolvasta, megvásárolta.

Helyénvalónak tartom az Újvidéki Színházba való látogatások szervezését is, mert nagy az érdeklődés, ugyanis minden alkalommal telt busz visz bennünket Újvidékre, de több jó előadást Becsére is meg lehetne hívni. A Kör Galériában rendezett kiállításokon betekintheünk a becsei és vidéki művészek munkájába.

vonalasabbá tenni a város művelődési életét?

- A fiatalok szórakoztatása nincs megoldva. A gyerekek, akik szervezetten táncra járnak, minden iskolában szívesen mesélnek, milyen jó, hogy mehetnek táncolni, ismerkednek, utaznak... A becsei művelődési élet, főleg a

Kézműves műhelymunka a Népkönyvtárban

Legutóbb a fafaragók kiállítása fogott meg. Ezen felül meg kell említeni a KMV-t és a Májusi Játékokat is, hiszen gyermekeket és fiatalokat mozgósít.

Miként lehetne színesebbé és szín-

magyar nyelvű rendezvények révén, nagyon fellendült az utóbbi időben, de hiányolom a profik által előadott színdarabokat, hangversenyeket. Ez biztosan pénz kérdése.

Ricz Róbert

„ZÁRÓNYILATKOZAT“

Mit, miért, hogyan akarunk, akarunk-e bármit?

A mellékletben közzétett interjúkból néhány fontos dolog derült ki.

1. Becsén nincs kultúrafejlesztési stratégia, s nem is igen gondolkodik erről senki, a községi illetékesek sem. A község tavaly elfogadott fenntartható fejlődési stratégiájában a kultúrának mindössze két (2) oldalát szenteltek.

2. Úgy tűnik, hogy a multikulturalizmus hasonlóképpen nem fontos, hiszen az interjúalanyok többsége „kikerülte” ezt a kérdést.

3. Többé-kevésbé tudjuk, hogy mi hiányzik, de a megvalósítás módjáról nincsenek elképzelések.

4. Kevés becsei „kultúrmunkás” tudja megfogalmazni, hogy mire lenne szükség. Egyikük éppen Velimir Cvejanov, akinek vannak tervei és elképzelései, azonban természetesen, hogy nem kizárólag az ún. magyar kultúrával foglalkozik. Furcsa, hogy a becseiek nem, de a valamikori becseiek, illetve azok, akik külföldön is éltek (Topolcsányi Laura, Bene Annamária), el tudják mondani, hogy mire lenne szükség, és a megvalósításról is gondolkodnak.

5. A társadalmi bevonásról, bevonódásról, a részvételről sem esett komolyan szó.

Nagy előrelépés lenne, ha az illetékesek és mi mindannyian mindenekelőtt alaposan elgondolkodnánk a fenti 5 pontba foglaltakról, majd pedig elindulnánk valahová - megtennénk azt a bizonyos lépést előre. Mert: kultúra ott van, ahol van hozzá idő is meg tér is. Társadalmi fejlődés pedig ott, ahol idő meg tér van a kultúra számára, mondja Vitányi Iván Tér - társadalom - kultúra című tanulmányában.

Igény, „rásegítés“

Nem felesleges megismételni, hogy a kultúra több dolgot jelent, az oktatás és a kulturális intézmények mellett nem kell átlépni a közművelődést sem, de az egész kulturális környezetet és magatartást sem. Mindemellett itt van még a kultúragazdaság: a kulturális termékek (könyv, film, zenei alkotás, képző- és iparművészeti alkotások, helyi tudásra alapozott kézműves termékek) előállítására.

Nos, feltételezhetően egy városban élők saját lakhelyükön szeretnének mindenekelőtt befogadók lenni: színházba, irodalmi estekre, kiállításokra, moziba, hangversenyekre járni... Ki-ki saját anyanyelvén (természetesen nem a kiállításokra és a hangversenyekre gondolunk).

Ezt az igényt - remélhetőleg van igény - akkor lehetséges kielégíteni, ha elsősorban a hivatásos intézmények (színház,

könyvtár, múzeum, levéltár), de nem csak azok, fejlődőképeseek, lépni tudnak és akarnak előre, ápolják a (nemzeti) kultúrát, támogatják az alkotókat, kapcsolat-teremtésre képesek, teret és helyet adnak a szórakozásnak, a társasági életnek..., ha tevékenységük gerince a közösség- és közönségszolgálat.

Nem mellékes a pénz és a kultúra kapcsolata sem: az önkormányzati finanszírozás és a nem hivatásos művelődési-kulturális szervezetek, egyesületek egyrészt önnfenntartó tevékenysége és önkormányzati támogatása.

Ezt azonban másként is meg lehet oldani, s akkor nincs szükség semmiféle kulturális politikára (rosszul is hangzik), sem kultúrafejlesztési stratégiára (ez sem hangzik jobban). Vegyük például az ún. rásegítő államot, ilyen az amerikai modell: nincs artikulált kulturális politika, művelődési minisztérium, de nincsenek állami kulturális intézmények sem. A kultúra itt tulajdonképpen magánkezdeményezés, az állam csak segít: adókedvezményekkel támogatja a magánkezdeményezéseket és a mecenatúrát.

Szándék

Több jel utal arra, hogy a becsei magyar anyanyelvű polgárok nem elégedettek teljes egészében a jelenlegi kulturális/művelődési étellel, hiányérzetük van, többet akarnak.

Mellékletünk előző számában megkérdeztük a polgárokat, hogy mit hiányolnak Becsén, és mit szeretnének. Legtöbben a magyar nyelvű szintársulatok gyakoribb vendégszereléseit hiányolták, kérték a mozit, az amatőr szintársulat megalakítását. Körülbelül ennyit. Keveset.

Mit akarhatnának még? Akarhatnak jobb feltételeket, és egyáltalán, feltételeket szabadidejük kulturális célú eltöltéséhez, akarhatnak irodalmi műhelyeket, drámapedagógiai műhelyeket, akarhatnak érdekvédő, helytörténeti, közéleti köröket, akarhatnak fesztiválokat, zenei rendezvényeket, találkozót, akarhatják a kultúrák közötti kapcsolatok építésének segítségét, akarhatnak kulturális turizmust, akarhatnak ismeret- és készségfejlesztő műhelyeket... és akarhatnának még sok mindent. Az a baj, hogy már nincsenek nagyobb igényeink (nem magyaroknak és nem szerbeknek, hanem nekünk, polgároknak). Mert az első és a legfontosabb dolog igény valamiféle többlet, valami másra. Ez nagyon fontos, mert a fejlesztési szándék nélkül semmilyen helyi fejlesztési folyamat sem tud elindulni, de, ahogyan már említettük, az előrelépés elengedhetetlen feltétele, hogy a változásokat akarók pontosan tudják, mit akarnak, s hogy hogyan érhetik el céljaikat.

Eljött az idő, hogy megtegyük az első, a legnehezebb lépést?

F.D.K.

Kultúrák közötti párbeszéd

2008 „A kultúrák közötti párbeszéd európai éve” az Európai Unióban.

A kezdeményezés célja - amelyet jól érzékeltet a párbeszéd évéhez választott jelmondat, az „Együtt a sokféleségben” is -, hogy közelebb hozza egymáshoz Európa polgárait, az Európában élő népek kulturális sokféleségén keresztül

túl hirdesse az európaiság eszméjét. Az eseménysorozat nyolc témakörön keresztül - kultúra és média, oktatás és tudomány, migráció, kisebbségek, többnyelvűség, vallás, munkahely és ifjúság - szeretné elősegíteni egymás jobb megismerését és a békésebb egymás mellett élest.

Multi

A multikulturalizmus (ma már sokan vitatják szükségességét) a kulturális pluralizmus elismerése és támogatása minden társadalomban. Üdvözlő a kulturális sokszínűséget és igyekszik megőrizni azt, ugyanakkor a kisebbségi és a domináns kultúrák gyakran egyenlőtlen viszonyára helyezi a hangsúlyt. A multi-

kulturalizmus posztmodern diskurzus, mely a sokszínűség és a pluralizmus társadalmi megtapasztalását jelenti. A globalizációt és a homogenizációs elméleteket ellenző gondolatmenet képviseli, valamint hangsúlyozza a kulturális, nemzeti és nemzeti különbségeket és sokféleséget.

KULTURA MAĐARA U BEČEJU

Vreme je za korak napred

Bečejski mozaik uz finansijsku podršku Ministarstva kulture Republike Srbije realizuje projekat „Korak napred“ - kultura i kulturno nasleđe mađarske nacionalne manjine u Bečeju.

Projekat predstavlja objavljivanje dva specijalna dodatka na mađarskom jeziku u okviru Bečejskog mozaika (prvi je ob-

Skupština opštine, razvoju kulture posvećeno je svega dve (2) strane.

2. Čini se da se multikulturalizmu, bar na verbalnom nivou, ne pridaje naročit značaj, jer su ljudi koje smo intervjuisali uglavnom „zaobišli“ to pitanje.

3. Manje-više se zna šta nedostaje na polju kulture Mađara u opštini, ali ne pos-

Bio bi veliki korak napred kada bi nadležni i mi svi ozbiljno razmišljali o ovih pet tačaka i kada bismo potom krenuli u nekom pravcu, da bismo učinili onaj najteži, prvi korak. Jer kultura postoji tamo gde za to ima vremena i prostora, a društveni napredak je moguć tamo gde ima vremena i prostora za kulturu, piše Ivan Vitanji u radu „Prostor - društvo - kultura“.

Potreba, pomoć

Nije na odmet ponoviti ono što svi znamo: kultura podrazumeva više stvari, pored obrazovnih institucija i zvaničnih ustanova kulture tu su i umetnička-kulturna društva i civilne organizacije, ali i celokupno kulturno okruženje. Ne treba zaboraviti ni kulturu privredu, proizvodnju knjiga, filмова, muzike, likovnu umetnost, rukotvorine itd.

Logično je pretpostaviti da bi građani jednog grada želeli da u svom mestu stanovanja imaju pristupa različitim kulturnim sadržajima: da u Bečeju imaju pozorišne predstave, mogu da posećuju književne večeri, izložbe, koncerte, bioskop, naravno svako na svom maternjem jeziku (dakako da ne mislimo tu na univerzalni jezik kao što je likovna i muzička umetnost). Ovu potrebu građana - nadamo se da postoji ta potreba - moguće je zadovoljiti pre svega ako su zvanične ustanove kulture (pozorište, biblioteka, muzej, arhiv), ali ne samo one, spremne i sposobne da se razvijaju, neguju kulturu (ne samo nacionalnu), pomažu stvaraoce, znaju da uspostave kontakte sa drugim institucijama u i van zemlje, ako daju prostora i zabavnim sadržajima i društvenom životu - sve u svemu ako kičmu njihovog delovanja čini interes zajednice i publike.

Ne možemo zanemariti ni spregu kulture i novca: finansiranje zvaničnih institucija kulture iz opštinskog budžeta i finansijsko samodržavanje kulturnih udruženja uz eventualnu pomoć lokalne samouprave.

Ovo pitanje se međutim može i drugačije urediti, bez davanja države, opštine, pokrajine i onda nema potrebe za kulturnom politikom (i ne zvuči dobro) niti za strategijom unapređenja kulture (ni ovo ne zvuči bolje). U Americi recimo država samo pomaže u tome da oni koji se bave kulturom lakše opstanu i to na način da poreskim olakšicama pomaže privatnu inicijativu i mecenaštvo. Tamo ne postoji artikulirana kulturna politika, ministarstvo kulture, niti državne institucije kulture kao kod nas. Možda bi ovaj model u nekoj, očigledno daljoj budućnosti, bio primenljiv i kod nas.

FOTO: S. Matšev

Postoji želja za većim brojem mađarskih predstava u pozorištu

javljen u avgustu, a ovo je drugi i završni dodatak). U dodacima se bavimo kulturom i kulturnim nasleđem mađarske nacionalne manjine u opštini Bečej, kulturnom saradnjom Mađara i Srba u opštini, najvažnijim događajima i manifestacijama ove etničke manjine na kulturnoj sceni Bečeja, promocijom i afirmacijom mladih umetnika i njihovih projekata, prezentacijom mesta od velike važnosti za kulturu u cilju očuvanja i unapređenja kulturnog identiteta Mađara u opštini Bečej.

Završnu analizu koja je usledila nakon objavljivanja razgovora sa kulturnim radnicima, profesorima, umetnicima i ankete građana u Bečeju, objavljujemo i na srpskom jeziku.

Nakon objavljenih intervjuova možemo izvući nekoliko važnih zaključaka.

1. U Bečeju ne postoji strategija za razvoj kulture i o potrebi takve strategije ne razmišlja niko, čak ni nadležni u opštini, a u Strategiji održivog razvoja opštine Bečej, koju je prošle godine prihvatila

toje ideje o tome kako da se zadovolje te potrebe.

4. Jako mali broj „kulturnih radnika“ zna da definiše šta je ono što je potrebno. Jedan od njih je recimo Velimir Cvejanov, direktor Gradskog pozorišta koji ima planove i ideje, ali je razumljivo da njegov delokrug delovanja nije prevashodno usmeren na unapređenje kulture i tradicije mađarske nacionalne manjine. Neprijatno iznenađuje i činjenica da umesto onih „kulturnih radnika“ koji žive i deluju u Bečeju, eventualne potrebe znaju da definišu, a nude i načine za unapređenje kulturnog života uglavnom nekadašnji Bečejski koji sada žive u Mađarskoj ili oni koji su imali prilike da ranije žive i rade u inostranstvu (glumica Laura Topolčanji i Anamarija Bene, docent na fakultetu).

5. U razgovorima za dodatak „Korak napred“ nije bilo mnogo reči o tome šta je suštinsko pitanje: o aktivnom učešću građana i kulturnih organizacija u cilju unapređenja kulture.

Želja

Više znakova upućuje na to da građani Bečija mađarskog maternjeg jezika nisu sasvim zadovoljni kulturnom ponudom u svom gradu, imaju osećaj praznine, želeli bi nešto više.

U prethodnom broju dodatka „Korak napred“ objavili smo anketu sa građanima i oni su rekli šta im nedostaje na polju kulture. Više njih je izrazilo želju za gostovanjem većeg broja profesionalnih pozorišnih predstava na mađarskom jeziku u Bečeju (u Gradskom pozorištu), ali su tražili i osnivanje mađarske amaterske pozorišne grupe, a nedostaje im i bioskop. To je otprilike ono što su tražili. Malo je. Šta bi još mogli da žele? Mogli bi da žele bolje uslove i uopšte uslove za sadržajnije (raznovrsniju kulturnu ponudu) ispunjenje slobodnog vremena, mogli bi da žele književne i dramske radionice, festivale, muzičke priredbe, mogli bi da žele unapređenje veza između različitih kultura, kulturni turizam itd.... i mogli bi da žele još mnogo toga. Problem je da više nemamo velike želje i očekivanja (ne samo Mađari i ne samo Srbi, već svi građani zajedno). Jer je prva i najvažnija stvar da postoji potreba za nešto više, kvalitetnije, drugačije. To je važno, jer, logično, bez želje za razvojem nema razvoja, ali, kako smo već rekli, oni koji žele razvoj moraju najpre da tačno znaju šta žele i kako mogu da ostvare svoje ciljeve.

Da li je došlo vreme da učinimo taj najteži, prvi korak?

Multikulturalnost postoji u svima nama

Velimir Cvejanov, direktor Gradskog pozorišta u Bečeju govorio je o kulturi mađarske nacionalne manjine u Bečeju, o tome šta bi trebalo poboljšati, zašto je malo mađarskih predstava u pozorištu, da li je potrebna neka vrsta strategije u cilju razvijanja kulture i naravno, da li mi zaista na delu imamo multi-štagod u kulturi ili nemamo, kako imamo i kako bi trebalo da imamo....

„Uh. Ja u startu imam problem sa ovom temom. Meni je pre svega neprihvatljiv termin „nacionalne manjine“, jer ja živim sa sugrađanima koji su, kao i ja, državljani Srbije, a neki od njih su Srbi, Mađari, itd., što mi je važno najviše zbog toga kada ću kome da čestitam Božić ili Uskrs. Takođe mi je, najblaže rečeno, čudno da razmišljam i govorim o mađarskoj i srpskoj kulturi u Bečeju. Kultura u svom osnovnom smislu i značenju je univerzalna kategorija. Potreba za kulturom nema nacionalni predznak. Upotrebna vrednost kulture je nešto drugo. U tom kontekstu, mogu da pričam o negovanju nacionalnog identiteta Mađara, koji, u smislu potrebe, prevashodno zavisi od samih Mađara. Na široj zajednici (od opštine, preko pokrajine, pa do države) je da prepozna i prizna tu potrebu, te da

obezbedi bar osnovne uslove našim sugrađanima Mađarima za tako nešto. Naravno da je najveći broj metoda za očuvanje nacionalnog identiteta iz korpusa kulture. U bečejskoj praksi, koliko je meni poznato, MKUD Petefi je nosilac takvih aktivnosti.

Sa pozicije direktora Gradskog pozorišta, „mađarske predstave“, dakle dramska ostvarenja u svrhu očuvanja nacionalnog identiteta (komade po tekstovima mađarskih autora, sa tematikom koja je u svrhu cilja, u kojima bi glumili, režirali i sve ostalo radili Bečejski, naravno Mađari, ali ne obavezno samo oni) treba da želi, postavi i realizuje verovatno MKUD Petefi, uz svu moguću pomoć lokalne zajednice u celini. Kao zanimljivost može da posluži podatak da u Srpskom pozorištu u Budimpešti igraju i „čisti“ Mađari, koji ceo život žive u Budimpešti, koji su srpski jezik savladali uz svoje supruge Srkinje. Pozorišne predstave na mađarskom jeziku, po tekstu Joneskua, Šekspira, Srblijanovićeve ili već bilo koga nekog četvrtog, predstave čiji je razlog postojanja čisto teatrološki, treba da radi Gradsko pozorište. Naravno da postoji realna potreba i za jednim i za drugim. Što se mene tiče, postoje i uslovi. Ja sam, na početku svog mandata, pre dve godine, zajedno sa saradnicima, uložio veliki napor da se oživi ili uspostavi aktivan pozorišni rad na mađarskom jeziku, od dece, preko mladih, pa do amatera svih godina. Obezbeđen je stručni profesionalni rad za sve kategorije, obavili smo razgovore sa predstavnicima opštine, MKUD Petefi, prosvetnim radnicima. Kumili smo i molili da svi oni animiraju pre svega prosvetne radnike, pa decu koja pohađaju nastavu na mađarskom jeziku da dođu u pozorište, i oni su tu inicijativu sa razumevanjem prihvatili. Rezultat je bio poražavajući - od svih osnovaca i srednjoškolaca prijavilo se dvoje dece. Predsednik UO Gradskog pozorišta, g. Feher, agilan i kulturi posvećen čovek, pokušao je da ponovo okupi svoje kolege, glumce - amatere, i nije uspeo. Dakle, što se tiče moje nadležnosti, postoji vrlo logična, životno logična potreba za bečejskom pozorišnom produkcijom na mađarskom jeziku, postoje i uslovi, traži se još samo dobra volja. Ovom prilikom mogu zvančno da najavim da će Gradsko pozorište Bečej za ovu sezonu izvesti jednu svoju predstavu na mađarskom jeziku. Ako ne bude imao ko da igra, igraće oni kojima mađarski nije maternji jezik.

Što se tiče gostujućih predstava na

mađarskom jeziku, Bečejski ih gledaju, ali većinom u Novom Sadu, jer već godinama imaju obezbeđen autobuski prevoz i ulaznice po nekoj popularnoj ceni. U Gradskom pozorištu prikazuju se pozorišne predstave na mađarskom jeziku. Na predstave rađene po „ozbiljnim“, ili klasičnim u žanrovskom smislu dramskim tekstovima dolazi dvadesetak - tridesetak gledalaca. Na predstavama vodviljsko - kabaretskog tipa, sa pevanjem i igranjem, bude i stotina gledalaca. Te predstave koštaju isto ili nešto manje nego gostujuće predstave beogradskih pozorišta, koje najčešće napune salu. Posledica proste matematike je manji broj predstava na mađarskom jeziku. Da napomenem da sredstva za de-latnost, koja za pozorište obezbeđuje lokalna samouprava, ne koristimo za finansiranje gostujućih predstava, nego za pozorišni rad u Bečeju sa Bečejsima. Dakle, da bi se prosečna predstava na mađarskom jeziku iole isplatila, po uobičajenoj poseti, cena ulaznice bi trebalo da bude oko dve hiljade dinara.

Strategija razvoja kulture u Bečeju je više nego potrebna. Očekujem da neko u čijoj je nadležnosti kultura u opštini i pokrene to pitanje. Što se mene tiče, ovih dana završavam Strategiju razvoja Gradskog pozorišta Bečej, što baš i nije u nadležnosti direktora ove ustanove, ali je neophodna direktoru dotične ustanove, ko god on (ona) bio (bila). Strategija će biti predočena javnosti, Upravnom odboru Gradskog pozorišta i osnivaču, tj. opštini Bečej. U njoj će biti i praktičan odgovor na pitanje o fiktivnoj ili pravoj multikulturalnosti u Bečeju. Za sada mogu da ustvrdim da ona, u samoj svojoj suštini, dakle, u svima nama, postoji. To je najbitnije. Na istu nama je da je, pre svega kroz kulturu, pa i subkulturu, pretvorimo u komparativnu prednost u odnosu na druge sredine, bez obzira na njihov etnički sastav.

Kao zaključak, mogu da kažem da sam, gledano u celini, ponosan na svoj rad i rad svojih kolega u Gradskom pozorištu. Za prethodne dve i po godine dva puta me je bilo sramota. Oba puta sam morao da smišljam izgovor zašto nemam predstavu na mađarskom jeziku da je, na poziv pozorišnih prijatelja iz Mađarske koji su gostovali kod nas, pošaljemo u Mađarsku.

Nadam se da će dobra volja Bečejsaca i pisanje Bečejskog mozaika, pokrenuti ozbiljan razgovor na ove teme, i pomoći da napravimo taj najteži prvi korak“, rekao je Velimir Cvejanov.

K.D.F

Dijalog između kultura

Ova, 2008. godina je na inicijativu Evropske unije proglašena Godinom međukulturnog dijaloga. Njen cilj je unapređenje razumevanja i kulturne raznolikosti u Evropi, promovisanje dijaloga

među kulturama, zajedničkih vrednosti i pojma uzajamnog poštovanja, podsticanje kulturne razmene, kao i međukonfesijski dijalog.

B.M.